

HYVIL

Sosiaalipalvelujen uudistamistyöryhmän valmistelun lähtökohdat ja keskeiset ehdotukset

Sosiaalihuollon palvelu-uudistus -tietofoorumi 17.3.2026

Sami Uotinen, johtava juristi

Tausta

- Taustalla hallitusohjelman kirjaukset sosiaali- ja terveydenhuollon palvelulainsäädännön uudistamisesta ja sääntelyn yksityiskohtaisuuden keventämisestä.
 - Hallitusohjelman mukaan uudistetaan sosiaalihuoltolaki ja lastensuojelulainsäädäntö
 - Hallitusohjelmassa on myös kuntouttavaa työtoimintaa koskeva kirjaus
- Toisaalta taustalta löytyy myös julkisen talouden rahoitusaseman kohottaminen ja alijäämän rajoittaminen
 - Keväällä 2024 hallitus päätti sosiaalihuoltoon kohdennettavasta 100 milj. euron säästötavoitteesta vuosille (porrastus 50m€ v. 2027 + 50 m€ v. 2028)
 - Lisäksi sosiaalihuollon työllistymistä edistävien sosiaalipalvelujen uudistamiselle on asetettu 12,5 m€ säästötavoite (2027)

Työryhmätyöskentely

- Sosiaalipalvelujen uudistamistyöryhmän ja alaryhmän (sosiaalihuollon työllistymistä edistävien palvelujen uudistaminen) toimikausi oli 15.8.2025-31.1.2026.
- Työryhmän tavoitteena oli valmistella ehdotus sosiaalipalvelujen uudistamiseksi
- Uudistuksen tuli mahdollistaa hyvinvointialueille palvelujen järjestämisen nykyistä joustavammin ja asiakaslähtöisemmin alueelliset erityispiirteet huomioiden
- Uudistuksen tuli tuottaa 100 miljoonan euron vuotuiset pysyvät säästöt, jotka tulisivat porrastetusti voimaan siten, että hyvinvointialueiden valtion rahoitusta voidaan vähentää 50 miljoonalla eurolla vuonna 2027 ja täydellä 100 miljoonalla eurolla vuodesta 2028 alkaen
- Työryhmän toimeksiannon ulkopuolelle rajattiin lastensuojelu ja vammaispalvelut. Työryhmän esitykseen tuli kuitenkin sisällyttää ehdotus sosiaalihoitolain ja lastensuojelulain yhdyspinnan selkeyttämiseksi. Yhteensovittettava lastensuojelulain uudistuksen kanssa (2 vaihe)

Työryhmätyöskentelystä

- Työryhmän toimikausi oli toimeksiantoon nähden erittäin lyhyt: 5 ½ kuukautta
- Työryhmän toimeksiannossa ei edellytetty hallituksen esityksen muotoon kirjoitettua työryhmämuistiota
- Aikataulusta johtuen moni asia jäi jatkovalmistelun varaan
- Esimerkiksi ehdotusten täsmällisiä taloudellisia vaikutuksia ei aikataulun puitteissa pystytty arvioimaan vaan arviointi tahtiin keskeisten ehdotusten osalta karkeammalla "mittaluokka" tasolla.
- Seuraavassa käsitellään sosiaalipalvelujen uudistamistyöryhmän keskeisiä ehdotuksia
- <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/server/api/core/bitstreams/134b4544-4e1c-4c99-bd76-386d31bfd9fc/content>

Työryhmän keskeiset ehdotukset

Keskeiset ehdotukset

- sosiaalityö ja sosiaaliohjaus

- Sosiaalityö ja sosiaaliohjaus säädettäisiin ensisijaisiksi keinoiksi vastata asiakkaan tuen tarpeisiin, silloin kun ne ovat riittäviä tai sopivia tarpeisiin vastaamiseksi.
- Sosiaalityötä ja sosiaaliohjausta ei enää määriteltäisi sosiaalipalveluiksi eikä niiden myöntämisestä tehtäisi hallintopäätöstä.
- Sääntely korostaisi sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen asemaa perustavanlaatuisena sosiaalihuollon toimintana, jota lähtökohtaisesti annetaan kaikille sosiaalihuollon asiakkaille jossakin vaiheessa asiakkuutta jo tuen tarpeen arvioinnista lähtien ja osana sitä.
- Toisaalta sosiaaliohjaus ja sosiaalityö ovat keskeisiä työmuotoja asiakkaan omien kykyjen ja voimavarojen vahvistamisessa, eikä asiakas siten läheskään aina tarvitse sosiaalihuollon ammattihenkilön sosiaaliohjauksena tai sosiaalityönä antaman tuen lisäksi sosiaalipalveluja.
- Osana sosiaalityötä ja sosiaaliohjausta voidaan kuitenkin todeta muiden sosiaalipalveluiden tarve ja tehdä tarvittaessa päätös palvelusta, jos pelkkä sosiaalityö ja sosiaaliohjaus eivät yksin riitä tai ole sopivia vastaamaan asiakkaan tarpeisiin

Keskeiset ehdotukset

- kotona asumisen tuki

- Nykyisiä ja päällekkäisiksi tunnistettuja palveluita yhdistettäisiin ja tarpeettoman yksityiskohtaista sääntelyä purettaisiin
- Työryhmä ehdottaa, että tukipalvelut ja kotihoito, lapsiperheiden kotipalvelu sekä tuettu asuminen siltä osin kuin se ei sisällä asunnon järjestämistä, yhdistetään yhdeksi kotona asumisen erilaisia tuen muotoja sisältäväksi palveluksi.
- Kotiin annettavat palvelut olisivat ensisijaisia suhteessa muuttamista edellyttäviin asumispalveluihin
- Työryhmä näkee tärkeäksi selkeyttää ja korostaa jatkovalmistelussa kuntien vastuuta asunnon ja asunto-olosuhteiden järjestämisessä etenkin silloin, kun kyseessä ei ole sosiaalipalvelu, johon liittyy kiinteästi myös asunnon järjestäminen.

Keskeiset ehdotukset

- asumispalvelut

- Asumispalvelut sisältäisivät nykyisen asunnon sisältävän tuetun asumisen, yhteisöllisen asumisen, ympärivuorokautisen palveluasumisen ja laitospalvelut.
- Asumispalveluihin sisältyisi arjen päivittäisen tuen sekä hoidon ja huolenpidon lisäksi nykyisin tavoin myös vuorovaikutusta ja sosiaalista osallisuutta tukevaa toimintaa.
- Asumispalveluihin sisältyisi myös asunnon järjestäminen.

Keskeiset ehdotukset

- tukiasuminen

- Työryhmä ehdottaa, että tuettu asuminen (SHL 21 a §) ja yhteisöllinen asuminen (SHL 21 b §) yhdistetään uudeksi tukiasumisen palveluksi (nimeä arvioidaan jatkovalmistelussa).
- Ehdotuksen mukaan tukiasuminen voitaisiin toteuttaa siten, että asiakkaalle järjestetään hänen tarpeitaan vastaava yksittäinen tai useamman asunnon ryhmään kuuluva asunto ja sinne tuodaan kotona asumisen tukea vastaava asiakkaan tarpeen mukainen tuki.
- Tukiasumista koskevan säännöksen perusteella ei järjestettäisi pelkästään asuntoa, koska se ei lähtökohtaisesti ole hyvinvointialueen tehtävä.
- Asunnon puutteen vuoksi hyvinvointialue voisi järjestää lyhytaikaisesti viimesijaista tilapäistä asumista henkilön välttämättömän huolenpidon turvaamisen sitä edellyttäessä.
- Ryhmämuotoisessa asumisessa voisi olla tarvittaessa myös oma henkilöstö, joka olisi paikalla asukkaiden tarpeiden mukaan.

Keskeiset ehdotukset

- LSL:n ja SHL:n rajapintaa selkiytetään

- Avohuollon tukitoimia ja jälkihuoltoa koskeva sääntely siirretään sosiaalihuoltolakiin
- Lastensuojelulailla säädettäisiin jatkossa lähinnä lapsen sijaishuollosta ja sijaishuollon aikaisista rajoitustoimenpiteistä.
- Uudistuksessa huomioidaan lastensuojelulain kodin ulkopuolisia sijoituksia koskeva päätöksenteko siten, että myös sosiaalihuoltolain mukainen omatyöntekijä pystyisi valmistelemaan lapsen kiireellistä sijoitusta, sen jatkamista ja lopettamista koskevat päätökset sekä valmistelemaan lapsen huostaanoton ja sijaishuoltoon sijoittamisen
- Työryhmän tehtävää on haastanut se, että lastensuojelulain kokonaisuudistuksen valmistelun toisen vaiheen etenemisestä ja muutosten sisällöstä ei ole työryhmän toimikauden aikana ollut käytettävissä riittävästi tietoa, minkä vuoksi rajapinnan selkiyttäminen on ollut kokonaisuutena haastavaa.

Keskeiset ehdotukset

- LSL:n ja SHL:n rajapintaa selkiytetään

- Nykyiset erityisen tuen tarpeessa olevat lapset ja lastensuojelun avohuollon asiakkuudessa olevat lapset tulisivat jatkossa sisällyttämään erityisen tuen tarpeessa olevan lapsen määritelmään.
- Lastensuojelulain mukaisen avohuollon asiakkaiden ja sosiaalihuoltolain mukaisen erityisen tuen tarpeessa olevien lasten määritelmien yhdistäminen edellyttää välttämättä sitä, että lastensuojelulain 13 b §:n 2 momentin mukaiseen sosiaalityöntekijäkohtaiseen asiakasmitoitukseen otetaan jatkovalmistelussa kantaa.

Keskeiset ehdotukset

- lasten ja nuorten palvelut SHL:ssa

- Sosiaalihuoltolain 13 §:ssä tullaan jatkossa säätämään lapsen subjektiivisesta oikeudesta terveyden ja kehityksen kannalta välttämättömiin sosiaalipalveluihin.
 - Säätely säilyy entisellään eli ei laajenna lasten subjektiivista oikeutta
- Uudet palvelut:
 - Lapsen ja nuoren menetelmällinen psykososiaalinen tuki
 - Perheiden tuen ja ohjauksen palvelu (tai perheohjaus)
 - Ympäri vuorokautinen perhekuntoutus
 - Perheoikeudelliset tehtävät ja opiskeluhuollon kuraattorit

Keskeiset ehdotukset

- taloudellinen tuki

- Työryhmä ehdottaa SHL14 §:n 1 momentin 3 a kohdan kumoamista. Taloudellista toimintakykyä tuettaisiin jatkossa erityisesti sosiaaliohjauksella ja sosiaalityöllä sekä osin muilla sosiaalipalveluilla.
- Työryhmä ehdottaa, että tulevaisuudessa selvitetäisiin välitystilien käytön suhdetta edunvalvontaan sekä yleisemmin välitystilin käytön periaatteita huomioiden, että kyse on asiakkaan omien varojen hallinnoinnista.

Keskeiset ehdotukset

- päihteistä ja riippuvuuksista irrottautumisen tuki

- Ehdotetaan, että kaksi uutta/uudelleenmuotoiltua palvelua korvaisivat päihde ja riippuvuustyön erityisenä palveluna nykyisin järjestettävän sosiaalihuoltolain 24 a §:n mukaisen päihde- ja riippuvuustyön erityiset palvelut -sääntelyn (asumispalveluja lukuun ottamatta)
- Avomuotoisella päihde- ja riippuvuustyön palvelulla tarkoitettaisiin sosiaalihuollon keinoin annettavaa intensiivistä, kohdennettua ja yksilöllistä tukea päihteettömän elämänpiirin ja arjen saavuttamiseen sekä syrjäytymisen ehkäisemiseksi.
- Laitosmuotoisella päihde- ja riippuvuuspalvelulla tarkoitettaisiin ympärivuorokautista kuntoutusjaksoa päihteistä tai riippuvuuksista irrottautumiseksi, päihteettömän elämän tukemiseksi, toipumiseen liittyvän identiteetin, merkityksellisen arjen sekä päihteettömyyttä tukevien sosiaalisten suhteiden ja elämänsisältöjen rakentamiseksi.

Keskeiset ehdotukset

- Viimesijaisen turvan varmistaminen

- Esimerkiksi päiväkeskustoiminnan ja tilapäisen asumisen järjestäminen sekä sosiaalipäivystyksen valmiuteen ja varautumiseen liittyvät moniviranomaistehtävät. Näihin liittyvä sääntely pysyisi pienin muutoksin ennallaan
 - Esim. velvoite järjestää sosiaalipäivystystä terveydenhuoltolain 50 §:ssä tarkoitetun päivystysyksikön yhteydessä ehdotetaan poistettavaksi.

Keskeiset ehdotukset

- asiakasprosessi

- Tarkennetaan ja selkeytetään sosiaalihuollon aloittamiseen liittyvää sääntelyä (nyk. SHL 34 §) siten, että se mahdollistaa tarkoituksenmukaisen asiakastyön kirjaamisen jo ohjaus- ja neuvontavaiheessa.
- Lisäksi selkeytetään saman pykälän asiakkuuden päättämistä koskevan sääntelyn sanamuotoa.
- Ehdotetaan säädettäväksi hyvinvointialueen velvollisuudesta järjestää toimintansa niin, että sosiaalihuoltoon saa yhteyden viivytyksettä lain 6 §:ssä tarkoitetun ohjauksen ja neuvonnan saamiseksi tai sosiaalihuollon asian vireille saattamiseksi.
- Asiakkaan **tuen tarpeiden riittävä arviointi elämäntilanteen edellyttämässä laajuudessa** toteutuisi osana sosiaalityön ja/tai sosiaaliohjauksen antamista.

Keskeiset ehdotukset

- asiakasprosessi

- Säädetäisiin uuden asiakkaan oikeudesta keskustella tilanteestaan ja tuen tarpeistaan henkilökohtaisesti tilanteensa kannalta tarkoituksenmukaisen sosiaalihuollon ammattihenkilön kanssa viimeistään **seitsemäntenä arkipäivänä** sen jälkeen, kun hän on tätä pyytänyt tai hänen sosiaalihuoltoa koskeva asiansa on tullut muulla tavoin vireille, ellei tämä ole ilmeisen tarpeetonta.
- Ehdotetaan asiakassuunnitelman laatimisen velvoittavuutta kevennettäväksi siten, että se olisi **laadittava asiakkaan tuen tarpeiden sitä edellyttäessä**.
- Suunnitelman sisältöä ja kirjaamista koskeva sääntely ehdotetaan uudistettavaksi ja samalla siirrettäväksi kokonaisuudessaan asiakastietolakiin siten, että sosiaalihuoltolakiin jää informatiivinen viittaus asiakastietolakiin.

Keskeiset ehdotukset

- kirjaaminen

- Kirjaamiseen liittyvä sääntely olisi jatkossa vain asiakastietolaissa
- Sääntelyä muutettaisiin siten, että se ohjaisi nykyistä voimakkaammin kirjaamaan sosiaalihuollon asiakirjoihin vain asiakkaan oikeusturvan sekä palvelujen ja muun tuen toteutumisen kannalta olennaiset tiedot.

Keskeiset ehdotukset

- omatyöntekijä ja vaikuttavuus

- Omatyöntekijän nimeämisen velvoittavuutta kevennettäisiin siten, että omatyöntekijä nimettäisiin, jos asiakkaan tarpeisiin vastaaminen tätä edellyttää.
- Omatyöntekijän tehtävät määriteltäisiin laissa nykyistä selkeämmin.
- Lakiin ehdotetaan kirjattavaksi nykyistä selkeämmin hyvinvointialueen velvollisuus arvioida asiakkuuden tavoitteiden toteutumista ja palvelujen vaikuttavuutta yksilötasolla sekä reagoida tilanteeseen tarvittaessa.

Keskeiset ehdotukset

- tehtävärakenteet ja johtaminen

- Ehdotetaan, että erityisen tuen tarpeessa olevan henkilön sidos tehtävärakenteisiin purettaisiin laista täysi-ikäisten henkilöiden osalta.
- Ehdotetaan, että sosiaalihuoltolaissa määriteltäisiin kuitenkin toisaalla nykyistä tarkemmin, mihin sisältöihin sosiaalihuollon toiminnassa tulisi erityisesti kohdentaa sosiaalityöntekijän osaamista.
- Sosiaalihuoltolakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi säännös sosiaalihuollon toiminnasta vastaavasta viranhaltijasta. Säännös olisi samansuuntainen kuin terveydenhuoltolain 57 §:n säännös terveydenhuollon vastaavasta lääkäristä.

Keskeiset ehdotukset

- muita lapsia koskevia muutoksia

- Työryhmä ehdottaa, että sosiaalihuoltolain uudistamisen yhteydessä täsmennettäisiin alaikäisen kuulemista ja rinnakkaista puhevaltaa sosiaalihuoltoon koskevassa asiassa koskeva sääntely
- Ehdotetaan ilmoituskäytäntöjen yhtenäistämistä siten, että jatkossa lapsia koskien olisi ainoastaan lasta koskeva yhteydenotto/ilmoitus sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi. Ilmoituksen tai yhteydenoton tarkempi nimi tulee täsmentymään jatkovalmistelussa.

Alustavat säästövaikutukset

Alustavat säästövaikutukset

- Sosiaalityötä ja -ohjausta koskevista hallintopäätöksistä luopuminen (alle 5 m€);
- Palvelutarpeen arviointien keventäminen (5-15 m€);
- Asiakassuunnitelman laatimista koskevan velvoitteen sekä sosiaalihuollon ammattilaisten kirjaamisvelvoitteiden keventäminen (15-30 m€);
- Kotona asumista tukevien palveluiden yhdistäminen yhdeksi palveluksi (5-15 m€);
- Sosiaalihuollon lapsiperheiden ja lastensuojelun palveluiden päällekkäisten palvelurakenteiden purkaminen (5-15 m€).
- Työryhmän ehdotuksista saatavien säästöjen suuruusluokka on noin 50 m€.
- Työryhmämuistion liitteenä on lista lisäsäästökohteista, joista keskusteltu työryhmässä, mutta jotka eivät ole työryhmän ehdotuksia (liite 2. Lisäsäästökohteet ts. B-lista).

Lisäsäästökohteet (liite 2)

- Jälkihuollon ikärajan laskeminen Lastensuojelun jälkihuollon ikärajaa voitaisiin laskea 23 vuodesta 22 tai 21 vuoteen (12-24 m€)
- Kotoutumislain mukaisen aikuistumisen tuen ikärajan laskeminen (1,5 - 2 m€)
- Ympäri vuorokautisen palveluasumisen, laitospalvelun ja perhehoidon asiakasmaksun korotus (2,5-10 m€)
- Asiakasmaksun omavastuun kasvattaminen kotihoidossa ja lapsiperheen kotipalvelussa (kotona asumisen tuen palvelussa) (7 m€)
- LSL-SHL rajapinnan asiakasmitoitusta koskevat ratkaisuvaihtoehdot (5,6- 14,8 m€)
- Perheasioiden sovittelun lakisääteisen järjestämisvelvollisuuden kumoaminen (3 m€)
- Sosiaalisen luototuksen lakisääteisen järjestämisvelvollisuuden poistaminen (1 m €)

Hyvilin näkemyksiä

Hyvilin näkemyksiä

- Hyvil pitää työryhmän ehdotuksia pääsääntöisesti oikeansuuntaisina. Ehdotukset edellyttävät kuitenkin jatkovalmistelua, jonka jälkeen niihin voi ottaa tarkemmin kantaa
- Ehdotusten taloudelliset ja muut vaikutukset on jatkovalmistelussa arvioitava huolella.
- Hyvil kannattaa työryhmän ehdotusta siitä, että sosiaalityö ja sosiaaliohjaus säädettäisiin ensisijaisiksi keinoiksi vastata asiakkaan tuen tarpeisiin, silloin kun ne ovat riittäviä tai sopivia tarpeisiin vastaamiseksi.
- Lastensuojelulain ja sosiaalihuoltolain rajapinnan selkeyttäminen siirtämällä lastensuojelulaista sosiaalihuoltolakiin avohuollon tukitoimia ja jälkihuoltoa koskeva sääntely herättää kuitenkin monia jatkovalmistelussa selvitettäviä kysymyksiä
- Sosiaalihuollon asiakasprosessia selkeyttävät ja yksinkertaistavat muutokset ovat tervetulleita. Samoin sosiaalihuollon ammattilaisten kirjaamisvelvoitteiden keventäminen.
- Toteutuessaan muutokset edellyttävät laajaa koulutusta, käytännön toimintamallien luomista sekä tietojärjestelmämuutoksia. Toimeenpanoajan tulee olla vähintään 12 kuukautta.

Valmistelun eteneminen

Valmistelun eteneminen

- Työryhmämuistio ei tule lausuntokierrokselle
- Jatkovalmistelu ml. vaikutusarviointi virkavalmistelussa
- Poliittiset linjaukset
- Hallituksen esitysluonnos on tulossa lausunolle huhtikuun lopulla/toukokuun alussa
- Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle syksyllä

Kiitos.

Sami Uotinen

Sami.uotinen@hyvil.fi

HYVI
NVOINTI
ALU EYH
TI ÖV
ÄL **HYVIL** FÄ
RDS OMR
ÅDESBOL
AGET

www.hyvil.fi